

ΑΠΟΘΗΚΗ

ΤΩΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1840.]

[ΑΡΙΘ. 44.]

Ο ΑΙΓΑΓΡΟΣ.

Τὸ Κυνήγιον τοῦ Αἰγάγρου.

Ο ΑΙΓΑΓΡΟΣ (Chamois) κατοικεῖ τὰ πλέον δίσβατα μέρη τῶν εἰς τὰ μεγάλα βουνὰ τῆς Ευρώπης δασέων τόπων. Φημιζέται δὲ διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν ἀκριβειαν τῶν πηδημάτων αὐτοῦ. Ὑπερβαίνει τὰ εἰς τοὺς βράχους χάσματα, πηδᾷ ἐκ μιᾶς εἰς ἄλλην ἄκραν ἀσφαλίστατα, καὶ ἀπὸ ἴψους τριάκοντα ἕως τεσσαράκοντα πηχῶν ῥίπτεται εἰς τὸ μικρότατον ἐξέγκωμα, ὅπου μόλις ὑπάρχει τόπος νὰ στήσῃ τοὺς πόδας του. Ἡ παράδοξος αὕτη δύναμις τοῦ ἰσοσταθμίζειν τὸ σῶμα, — τοῦ πάραυτα εὐρίσκειν τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος — χαρακτηρίζει ἅπαν τὸ φῶλον τῶν αἰγῶν. Μετὴν δύναμιν δὲ ταύτην τοῦ ἰσοσταθμίζεσθαι ὑπάρχει συνειωμένη ἡ τῶν ὀφθαλμῶν ἰκανότης νὰ μετῶσι τὰς ἀποστάσεις ἀκριβέστατα. Εἰς τὸν αἰγάγρον αἵται εἶναι

δυνάμεις φυσικαί, τὰς ὁποίας ἔχει σχεδὸν ἀπὸ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του· δὲν εἶναι ἀσκήσεως ἀποτέλεσμα· καθότι ὁ νῆος αἰγάγρος ἀνευ δυσκολίας μιμεῖται τῶν πλέον γεγυμνασμένων αὐτοῦ συντρόφων τὰ κατορθώματα, εὐθὺς ὅταν ἀποκτήσῃ τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἰσχύν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δι' ἐπιμελοῦς ἀσκήσεως φθάνει εἰς μέγαν βαθμὸν υπεροχῆς, ὡς πρὸς τὴν τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ χρῆσιν. Οἱ τὸν αἰγάγρον κυνηγοῦντες ἐπὶ τῶν Ἄλπεων παρέχουν ἀξιοσημεῖα παραδείγματα τοῦ τί δύναται νὰ κατορθώσῃ εἰς τῆς ἀνδρείας, ἐπιμονῆς, καὶ σταθερῆς ἀποπείρας. Ὅπότεν ὁ ἄνθρωπος φέρῃ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἰκανότητα καὶ τὰ μηχανικὰ τοῦ βοηθήματα εἰς συναγωνισμόν ἀκρίμῃ καὶ με

τοιαύτας εκπληκτικὰς δυνάμεις, ὁποίας ἔχει ὁ αἰγαγρος, ὁ θρίαμβος εἶναι ἰδικός του· ὁ θρίαμβος δὲ οὗτος δεικνύει ὅτι ὀλίγα πράγματα δὲν γίνονται τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος δοῦλα.

Ἐν γένει, ὁ τῶν αἰγάγων κυνηγὸς ἀρχίζει διὰ νυκτὸς τὴν ἐπίπονον καὶ κινδυνώδη αὐτοῦ ἐκστρατείαν. Προσπαθεῖ πάντοτε νὰ εὐρεθῇ τὰ χαράγματα εἰς τὰς ὑψηλότερας νομάς ὅπου ὁ αἰγαγρος ἔρχεται νὰ βοσκήσῃ, πρὶν φθάσωσιν ἐκεῖ τὰ ποίμνια. Ὁ αἰγαγρος βόσκεται μόνον τὸ πρωῒ καὶ τὸ ἑσπέρας. Ὅταν δὲ πλησιάσῃ ὁ κυνηγὸς εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐλπίζει νὰ εὔρῃ τὸ θήραμά του, προσκοπεῖ μὲ τηλεσκόπιον. Ἄν δὲν εὔρῃ τὸν αἰγαγρον, ἐξακολουθεῖ τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον του· ἀλλ' ἂν ἴδῃ αὐτὸν, προσπαθεῖ νὰ ἀναβῇ ὑπεράνω του, καὶ διὰ τινος ἀλλογύρου νὰ πλησιάσῃ ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ὅπότεν προσέλθῃ ἀρκετὰ, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὰ κέρατα τοῦ ζώου, (τὰ ὁποῖα εἶναι μικρὰ, στρογγύλα, ὀξεία, καὶ ὀπίσω κεκλιμένα ὡς ἄγκιστρον, κατὰ τὴν προτεταγμένην εἰκονογραφίαν), ἐπιστηρίζει εἰς βράχον τὸ τουφέκιόν του, καὶ σκοπεύει μετὰ μεγίστης ψυχρότητος. Σπανίως δὲ ἀποτυγχάνει. Τὸ τουφέκιον τοῦτο πολλάκις εἶναι δίλαμον. Ἐὰν μὲν ὁ αἰγαγρος πέσῃ, τρέχει πρὸς αὐτὸν, τὸν ἐξασφαλίζει κόπτων τὰ νεῦρα τῶν σκελῶν του, καὶ ἀρχίζει νὰ σκέπτεται πῶς ἐμπορεῖ συντομώτερον νὰ φθάσῃ εἰς τὸ χωρίον του. Ἄν ὁ δρόμος ἦναι πολλὰ δύσκολος, ἀρκεῖται εἰς τὸ νὰ ἐκδάρῃ τὸν αἰγαγρον· ἀλλ' ἐὰν ὁ δρόμος ἦναι ποσῶς διαβατὸς μετὰ φορτίου, ῥίπτει τὸ ζῶον εἰς τὴν πλάτην, καὶ φέρει αὐτὸ εἰς τὴν οἰκογένειάν του, ἀτρόμητος ἀπὸ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ περάσῃ, καὶ τοὺς κρημνοὺς ὅσους ἔχει νὰ ὑπερβῇ.

Ἄλλ' ὁπότεν, ὡς συμβαίνει συχνότερα, τὸ ἄγρυπνον ζῶον νοήσῃ τὸν κυνηγόν, φεύγει βιαστικώτατον εἰς τὰς τῶν πάγων ἐκτάσεις, πηδῶν μ' ἀπίστευτον ταχύτητα ἄνωθεν τῆς κρυσταλλωμένης χιόνος καὶ τῶν ὀξέων βράχων. Ἐξαιρέτως δὲ εἶναι δύσκολον νὰ πλησιάσῃ τις πρὸς τὸν αἰγαγρον, ὅταν εὐρίσκωνται πολλοὶ ὄροῦ. Ἐνῶ βόσκεται ἡ ἀγέλη, εἰς αὐτὰν στέκει ὡς φύλαξ ἐπὶ τῆς κορυφῆς βράχου τινός, ὅθεν φαίνονται ἴλια αἰ εἰς τὸν τόπον τῆς βοσκῆς τῶν ἄγρουσαι ὁδοί· ὅταν δὲ κατανοήσῃ τὴν ἐπίφοβον, κάμνει ὀξύν, σιρστικὸν θόρυβον, ἀκούοντες τὸν ὁποῖον τρέχουν πρὸς αὐτὸν οἱ ἐπίλοιποι, ὥστε νὰ κρίνωσιν οἱ ἴδιοι περὶ τῆς φύσεως τοῦ κινδύνου. Ἄν ἴδωσιν ἀρπακτικὸν θηρίον ἢ κυνηγόν, ὁ ἐμπειρότερος λαμβάνει τὴν ἀρχηγίαν, καὶ πηδῶντες ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου καταφεύγουν εἰς τοὺς πλέον δυσπροσίτους τόπους.

Τότε ἀρχίζουν οἱ πόνοι καὶ μόχθοι τοῦ κυνηγοῦ· διότι τότε, ὑπὸ τοῦ ἔρεθισμοῦ παρασυρόμενος, κἀνενα κίνδυνον δὲν κυττάζει. Διαπερνᾷ τὴν χιόνα, μὴ συλλογιζόμενος ὁποῖους κρημνοὺς ἐνδέχεται νὰ καλύπτῃ καταβυθίζεται εἰς τὰ πλ' ὄν κινδυνώδη περάσματα τῶν ἄρην· ἀναβαίνει, πηδᾷ ἐκ βράχου εἰς βράχον, χωρὶς νὰ στοχάζεται πῶς ἐμπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἡ νύξ προφθάνει αὐτὸν πολλάκις εἰς τὴν θερμότητα τῆς κα-

ταδιώξεως· ἀλλὰ δὲν παραιτεῖται διὰ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο. Στοχάζεται ὅτι ὁ αἰγαγρος θέλει σταθῆν κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτός, ὡς καὶ αὐτὸς, καὶ ὅτι αὔριον ἐμπορεῖ πάλιν νὰ τὸν φθάσῃ. Διανυκτερεύει τότε οὐχὶ εἰς τοὺς πρόποδας δένδρου, οὔτε εἰς πρασινοσκεπὲς σπήλαιον, ὡς ὁ κυνηγὸς τῆς πεδιάδος, ἀλλ' ἐπὶ γυμνοῦ βράχου, ἢ ἐπὶ σωροῦ τραχέων λίθων, χωρὶς κἀνὲν εἶδος σκέπης. Εἶναι μόνος, χωρὶς πῦρ, χωρὶς φῶς· ἀλλ' ἐκβάλλει ἀπὸ τὸν σάκκον του κομμάτιον τυρίου, καὶ ὀλίγον ἐκ τοῦ κριθίνου ἄρτου, τὰ ὁποῖα εἶναι ἡ συνήθης τροφή του—ἄρτου τόσον σκληροῦ, ὥστε εἶναι ὑπόχρεως νὰ συντρίβῃ αὐτὸν μεταξὺ δύο λίθων, ἢ νὰ τὸν σχίξῃ μὲ τὸ σκέπαρνον, τὸ ὁποῖον φέρει πάντοτε μεθ' ἑαυτοῦ διὰ νὰ κόπῃ πατήματα εἰς τοὺς ἐκ πάγου βράχους. Μόλις τελειώνει τὸ λιτὸν δεῖπνόν του, καὶ θέτων πέτραν προσκεφάλαιον ἀποκοιμᾶται παρευθὺς, ὄνειρεύμενος περὶ τοῦ ποῖον δρόμον ἴσως ἔλαβεν ὁ αἰγαγρος. Ἐνωρὶς ἐξυπνίζει αὐτὸν ἡ δρασερότης τοῦ πρωῖνοῦ ἀέρος· σηκόνεται, διαπερασμένος ὑπὸ τοῦ ψύχους· καταμετρεῖ μὲ τὸ ὄμμα τοὺς κρημνοὺς, ὅσους ἔχει ἔτι νὰ ὑπερβῇ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν αἰγαγρον· πίνει ὀλίγον ῥακί, (ἐκ τοῦ ὁποίου εἶναι πάντοτε ἐφωδιασμένος), ῥίπτει τὸν σάκκον εἰς τοὺς ὤμους του, καὶ πάλιν ὄρμα εἰς τὰ ἐμπροσθεν ν' ἀπαντήσῃ νέους κινδύνους. Πολλάκις οἱ τολμηροὶ οὔτοι καὶ προσκαρτερικώτατοι κυνηγοὶ διαμένουν ὀλοκλήρους ἡμέρας εἰς τὴν φοβερωτάτην μοναξίαν τῶν εἰς τὰς Ἄλπεις πάγων· καθ' ὄλον δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον, αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν, καὶ μάλιστα αἱ ἄθλια σύζυγοι, τρέμουσι διὰ τὴν ἀσφάλειάν των.

Καὶ μ' ὅλα ταῦτα, καίτοι πληρεστάτην ἔχοντες γνώσιν τῶν κινδύνων εἰς τοὺς ὁποίους μέλλουν νὰ ἔκτεθῶσι, φέρονται μὲ πάθος ἀνυπερβλήτον εἰς τὸ κυνήγιον τοῦ αἰγάγρου. Ὁ Saussure ἐγνώρισεν εὐειδῆ τινὰ νέον μελλόνυμφον, ἐκδοτον εἰς τὴν ἄγραν ταύτην· τὰ ἐφεξῆς δὲ εἶπεν εἰς τὸν φυσικοῖστορικὸν ὁ πάντολμος κυνηγός· — Ὁ πάππος μου ἐφονεύθη εἰς τὸ κυνήγιον τοῦ αἰγάγρου· ἐφονεύθη δὲ καὶ ὁ πατήρ μου· καγὼ δὲ εἶμαι τόσον βέβαιος ὅτι θέλω φονεῦθῃν, ὥστε τὸν σάκκον τοῦτον, τὸν ὁποῖον κοβαλῶ πάντοτε μαζῆ μου εἰς τὸ κυνήγιον, τὸν ὀνομάζω σάβανόν μου· εἶμαι βέβαιος ὅτι ἄλλου τινός δὲν ἔχω ν' ἀξιώθῃ· καὶ μ' ὄλον τοῦτα, ἂν ἐπρότεινες νὰ μὲ πλουτίσῃς, μὲ συμφωνίαν ν' ἀπαρνηθῶ τὸ κυνήγιον τοῦ αἰγάγρου, δὲν ἤθελα δεχθῆν τὴν φιλόφροναν προσφορὰν σου. Προσθέτει δὲ ὁ Saussure, ὅτι διαφόρους ὁδοιπορίας ἔκαμεν εἰς τὰς Ἄλπεις μετὰ τοῦ νεανίσκου τούτου· ὅτι εἶχεν εκπληκτικὴν ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν, ἀλλὰ πολὺ περισσοτέραν θρασύτητα· καὶ ὅτι μετὰ δύο ἔτη περιέπεσεν ὁ ἄθλιος εἰς τὸ προσδοκώμενον πάνδεινον τέλος, παραπατήσας ἐπὶ τῆς ἄκρας κρημοῦ εἰς τὸν ὁποῖον εἶχε πηδήσειν. Τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἐλκύει πολὺ μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ θηρᾶν εὐχαρίστησις παρὰ ἢ τοῦ θηρεύματος ἀξία· ἐλπίδες καὶ φόβοι ἀμοιβαδὸν διεγειρόμενα, ὁ συνεχὴς ἔρεθισμός, καὶ αὐτὰ ἀκόμη οἱ κίνδυνοι, καθιστᾶσι τὸν κυνηγόν

τοῦ αἰγάρου ἀδιάφορον πρὸς πᾶσαν ἄλλην ἡδονήν. Τὸ αὐτὸ δὲ πάθος πρὸς κινδυνώδη τολμήματα συνιστᾷ τὸ κυριώτερον Σίλγητρον τῆς ζωῆς τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ ναύτου· ὡς ὅλα δὲ τᾶλλα πάθη, διὰ τὰ ἴσως ἀσφαλές καὶ ἀθάον, πρέπει μετριῶς νὰ εὐχαριστῆται—ἐξαιρέτως ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συγγενεῦσι μὲ μίαν τῶν πλέον ἀνοήτων καὶ ὀλεθρίων ἐπιρροπειῶν μας, τὴν εἰς τὰ τυχερὰ παίγνια.

Οἱ ὀλιγώτατοι, ὅσοι γηράσκουν εἰς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο, φέρουν ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἴχνη τῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν διήγαγον. Ἔχουσι τραχὺν, ἄγριον, καὶ ἀπονενομημένον ἄρα, δι' οὗ ἐμποροῦν νὰ γνωρισθῶσιν εἰς τὸ μέσον τοῦ πλήθους. Πολλοὶ ἐκ τῶν δεισιδαιμόνων χωρικῶν πιστεύουν ὅτι εἶναι μάγοι—ὅτι ἔχουν συγκοινωνίαν μὲ τὸ πονηρὸν πνεῦμα, καὶ ὅτι αὐτὸ τοὺς βοηθεῖ νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς κρημνοὺς. Τῶντι, ὁπότεν ἀπὸ τὰς κοιλάδας θεωρῶνται οἱ τῶν πάγων εὐμεγέθεις σωροὶ καὶ αἱ κορυφαὶ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους (Mont Blanc), φαίνεται σχεδὸν θαῦμα ὅτι εὐρίσκονται ἄνθρωποι τοσοῦτον εὖρωστοι καὶ τολμηροί, ὥστε νὰ ἐπιχειρῶσι καὶ μάλιστα νὰ κατορθῶσιν τὴν ἀνάβασιν αὐτῶν ὅθεν ἡ πίστις τῶν ἀπλῶν χωρικῶν, ὅτι κατὰ ὑπερανθρώπινον ἐμπνέει τὰς κινδυνώδεις ταύτας ἐπιχειρήσεις, δὲν εἶναι ποσᾶς παράδοξος.

ΑΙ ΣΑΡΔΕΙΣ.

ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ περίπου μίλια πρὸς ἀνατολὰς τῆς Σμύρνης εὐρίσκεται ἡ τοποθεσία τῆς πρὸτε μεγαλοπρεποῦς ἑδρας τῶν πολυταλάντων βασιλέων τῆς Λυδίας. Αἱ Σάρδεις, ἡ πλουσιωτάτη ὄλων τῶν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν πόλεων, δευτέρω Ἰωνίᾳ ὀνομασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Λατίνου συγγραφέως Φλώρου, καὶ τιμηθεῖσα μὲ μίαν τῶν ἐπτὰ πρώτων ἐκκλησιῶν τῶν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν ἀναφερομένων, εἶναι τώρα τόπος ἀοίκητος εἰς ἐρημίαν. Ὅλιγοὶ μόνον κίονες καὶ τινα ὑπερῆφάνου ἀρχιτεκτονικῆς κλάσματα μένουσι πρὸς μαρτύριον τῆς ἀρχαίας μεγαλοπρεπειᾶς τῆς.

Τὰ μόνον δὲ σημεῖα ζωῆς, ὅσα προσβάλλουν εἰς τὸ τοῦ περιγητοῦ ἔκθαμβον ὄμμα, εἶναι καλύβαι τινὲς ἀπὸ χῶμα τῆδε κάκεισε διεσκορπισμέναι, ὑπὸ Τούρκων δὲ βοσκῶν κατοικούμεναι, εἰς ἡ δὲ δύο μύλοι, καὶ ὀλίγα προσωρινὰ σκηνώματα συνοδείας τινὸς περιπλανωμένων Τουργομάνων.

Αἱ Σάρδεις, περιώνυμοι μάλιστα ὡς ὁ τόπος τῆς τοῦ Κροίσου διατριβῆς, ἦσαν τοποθετημέναι ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ὄρους Τμώλου, τὴν ἀκρόπολιν ἔχουσαι ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ, ἐν μέρος τοῦ ὁποίου σχεδὸν εἶναι κατὰ κάθετον. Πολὺν χρόνον ἡ πόλις αὕτη ἐλογίζετο ἄμαχος καὶ ἀνάλωτος· ἀλλ' οἱ τοῦ Κύρου στρατιῶται κατῴρθησαν νὰ ἐμβῶσιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ ἀντικρὺ τοῦ Τμώλου μέρος τῆς ἀκροπόλεως, τὸ ὁποῖον, πάντῃ ἀπρόσιτον λογιζόμενον, εἶχεν ἀφεθῆναι καὶ πάντῃ ἀπροφύλακτον. Ἐγινε τότε ἡ καθέδρα τῶν σατραπῶν τῆς Περσίας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Δαρείου κατεκάθη ἀπὸ τοὺς Μιλησίους. Μετὰ τὴν ἐν

Γρανικῷ μάχῃν ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἀνοδομήσεν εἰς αὐτὴν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Τὴν ἐκυρίευσαν μετέπειτα οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τῶν ὁποίων ἐφθασεν εἰς τὴν ὑψηλοτέραν καὶ πλέον εὐδαίμονα κατάστασιν· ἀλλὰ μεγάλως ἐβλάφθη ἀπὸ σεισμόν, ὅστις κατέστρεψε τόσας ἄλλας πόλεις ἐπὶ τοῦ Τιβερίου Καίσαρος. Οὗτος ὅμως ὁ αυτοκράτωρ ἱκανὸν μέρος ἐπανόρθωσε, καὶ μάλιστα τὴν κατεπιούτισεν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτῆς λαμπρότητα.

Ἐκτοτε ὑπέφεραν αἱ Σάρδεις πολλὰς μεταβολὰς, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν δεκάτην τρίτην ἑκατονταετηρίδα ἐκαυχῶντο εἰς πολυαρίθμους κατοίκους· ἀλλὰ ταχέως διατρέχουσα τὸ τῆς παρακμῆς στάδιον, κατήντησε πλέον τὴν σήμερον ἡ πόλις αὕτη σχεδὸν ὀλοτέλα ἐγκαταλειμμένη. Τὰ μόνον μέλη τῆς περιωνύμου τῶν Σαρδεῶν ἐκκλησίας εἶναι δύο Γραικοὶ δοῦλοι τοῦ Τούρκου μυλωνᾶ. Μεταξὺ τῶν ἐρείπιων εἶναι τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς Κυβέλης, ὅστις ὑποτίθεται ὅτι ἐκτίσθη μεταξὺ τῶν 715 καὶ 545 π. Χ. Τὸ 1812 ἴσταντο τρεῖς κίονες τοῦ ναοῦ τούτου· ἀλλ' ἀπὸ περιγραφᾶς ὑστερωτέρας μανθάνομεν ὅτι σήμερον δύο μόνον σώζονται. Εἰς τὰ περίεξ ὑπάρχει ἔτι ἀνάχωμα, λογιζόμενον ὡς τὸ μνημα τοῦ Ἀλυάττου, πατρὸς τοῦ Κροίσου. Εἶναι κῶνος γῆς 200 πόδας ὑψηλός, ἡ βᾶσις τοῦ ὁποίου, συνισταμένη, κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὅστις δίδει τὴν πρώτην αὐτοῦ περιγραφὴν, ἀπὸ μεγάλας πέτρας, ἔχει 3800 Ἑλληνικῶν ποδῶν περιφέρειαν. Ὁ συνταγματάρχης Leake θεωρεῖ αὐτὸ ὡς μίαν τῶν ἀξιολογωτέρων Ἀσιατικῶν ὀρχαιοτήτων· ὁ δ' Ἕλληνας ἱστορικὸς τὸ ἐθεώρει ἐπὶ τῶν αὐτοῦ χρόνων ὡς μόνον τῶν πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν μνημείων τῆς Βαβυλωνίας κατώτερον. Ἡ βᾶσις εἶναι τώρα μὲ χῶμα ἐσκεπασμένη, ἀλλὰ τὸ μνημα εἰσέτι διατρεφῆ τὸ κωνικὸν τοῦ σχῆμα, καὶ φαίνεται ὡς φυσικὸς γήλοφος. Καὶ ἄλλα πολλὰ, μικρότερα ὅμως ἀναχώματα, εὐρίσκονται εἰς τὴν γειτονίαν.

Ὁ πολὺς ψιθυρισμὸς, ὁ πάντοτε εἰς μεγαλοπόλεις ἐπιχευόμενος, καὶ ὁ εὐθυμὸς γέλως ὁ ἀπὸ τὰς περιχαρεῖς καρδίας τῶν πολιτῶν αὐτῆς ἐξερχόμενος, μὴδ' ὄνειρευομένων ὅτι ἡ εὐδαίμων πόλις τῶν ἡμετέρων ποτε γνωρίζεσθαι μόνον ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτῆς τὰ ἐρείπια,—πάντα κατασιωπῶσι τώρα, ἡ δὲ μικρὰ ζωὴ ἡ περὶ τὸν τόπον εἰσέτι διατρίβουσα χρησιμεύει μόνον νὰ δεικνύῃ εἰς ἀντιθέσεως πόσον παντελής εἶναι ἡ καταστροφή.

Οἱ ἀμαθεῖς καὶ πτωχοὶ Τουργομάνοι, οἱ περὶ τὰ τῶν Σαρδεῶν ἐρείπια κατοικοῦντες, δὲν εἶναι ἄμοιροι εἰδους τινὸς γενναιότητος, εὐρισκομένης κάποτε καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ἀγριωτάτων παδῶν κυριευομένους. Ἡ ἀκόλουθος περιγραφή μᾶς δεικνύει ὁποίας ὑποδοχῆς ἤξιώθη παρά τινος Τουργομάνου Ἀγγλος περιγητῆς, μετὰ ἐπίσκεψιν εἰς τὰ ἐρείπια τῶν Σαρδεῶν, γενομένην τὸ 1828—

“Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ ζευγηλατεῖον, ἦτο πλέον σκοτεινὰ, καὶ ὁ Τούρκος ὁδηγός μας εἶχε πολλὴν ἀδίαθεσίαν, καθότι ἐπεθύμει μὲν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν